

Praktinen vapaus ja muutoskyvykkyys sosiaaalialan yrittäjyyden edistämiseksi

Soili Vento
Laurea-ammattikorkeakoulu / KEMUSOTE
Yrittäjyyskasvatuspäivät 2021

KEMUSOTE –Kevytyrittäjäyys ja muutoskyvykkyys sotealan toimintaedellytysten sekä työhyvinvoinnin edistäjänä –hanke [KEMUSOTE – Kevytyrittäjäyys ja muutoskyvykkyys sote-alan toimintaedellytysten sekä työhyvinvoinnin edistäjänä - JAMK](#)

Rahoitus: Euroopan sosiaalirahasto ja Sosiaali- ja terveysministeriö

Toteutusaika: 1.3.2020-28.2.2023

Projektin kohderyhmät:

Sosiaali- ja terveyspalveluissa toimivat kevytyrittäjät, osuuskunnat ja yhteiskunnalliset yritykset sekä kevytyrittäjäksi aikovat sotehy- alan ammattilaiset.

Laurea-ammattikorkeakoulu: Edistää sosiaalialan asiantuntija-yrittäjyyttä tutkimalla ja kehittämällä sosiaalialan asiantuntijoiden urapolkuja ja työhyvinvointia.

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Tampereen
ammattikorkeakoulu

TURKU AMK

Vipuvoimaa
EU:lta
2014-2020

Tutkimuksen kyselyn toteutus

- Kyselyn linkki lähetettiin 3641 Talentia ry:n jäsenelle, jotka ovat suorittaneet ylemmän korkeakoulututkinnon.
 - Kyselyn linkki oli avoinna: 4.6. – 3.9.2020
 - Kyselyn linkin avasi 669 vastaajaa
 - Kyselyyn vastattiin nimettömänä ja vastaajamäärä vaihteli 652 - 389 vastaajan välillä eri kysymysten kohdalla.
 - Väittämiin otettiin kantaa kahdella ulottuvuudella.
 - Kuinka erimieltä - samaa mieltä on väittämän kanssa (x-akselilla)
 - Kuinka suuri merkitys asialla on vastaajalle (y-akselilla)
 - Vastaajien anonymiteetin säilymisen vuoksi vastaukset tallentuivat suoraan Zef:n palvelimelle

Teoreettiset käsitteet

- **Praktisen vapauden tutkiminen:**
- Praktisen vapauden käsitteiden operationalisoinnissa on hyödynnetty yrittäjän vapauden tutkimusta (Vento 2018)
- G. W. F. Hegelin oikeusfilosofia:
 - praktisen vapauden ulottuvuudet
 - henkilökohtainen vapaus
 - moraalinen vapaus
 - sosiaalinen vapaus
- Isaiah Berlin:
 - negatiivinen ja positiivinen vapaus
- Amartya Sen:
 - organisaation oikeudellisuus ja toteutunut oikeudenmukaisuus

Vastaajien taustatiedot

Sukupuoli	Vastaukset	%
Nainen	612	93.9%
Mies	32	4.9%
Muu	1	0.2%
En halua kertoa	7	1.1%

Ikä	Vastaukset	%
20 - 29 vuotta	20	3.1%
30 - 39 vuotta	136	21.0%
40 - 49 vuotta	222	34.2%
50 - 59 vuotta	184	28.4%
60 > vuotta	87	13.4%

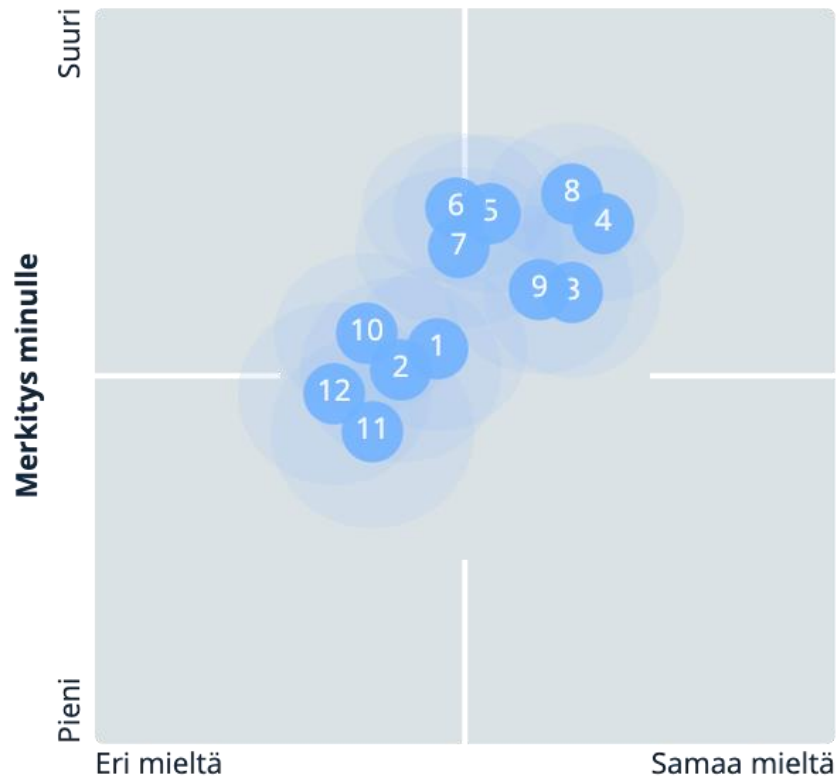
Mikä on ylin suorittamasi korkeakoulututkinto	Vastaukset	%
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto (YAMK)	221	34.1%
Sosiaalihuoltajan tutkinto	0	0.0%
Ylempi korkeakoulututkinto ja pääaineopinnot sosiaalityöstä	166	25.6%
Ylempi korkeakoulututkinto ja pääainetta vastaavat yliopistolliset opinnot sosiaalityöstä	76	11.7%
Ylempi korkeakoulututkinto (esim. YTM tai VTM)	174	26.8%
Muu, mikä?	12	1.8%

Kuinka kauan olet työskennellyt sosiaalialan eri tehtävissä ensimmäisen ammatillisen tutkinnon suorittamisen jälkeen?	Vastaukset	%
0 - 3 vuotta	43	6.7%
4 - 7 vuotta	55	8.6%
8 - 11 vuotta	83	13.0%
12 - 15 vuotta	119	18.7%
16 > vuotta	338	53.0%

Koulutuksen vaikutus urapolkuun

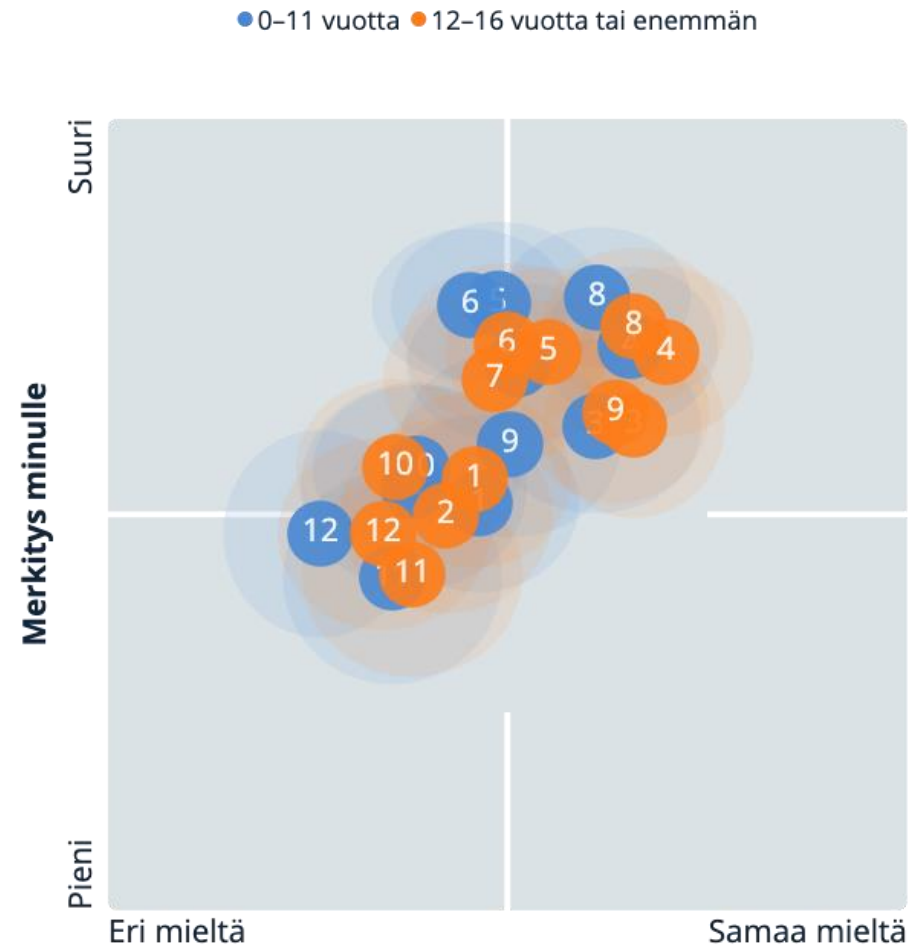
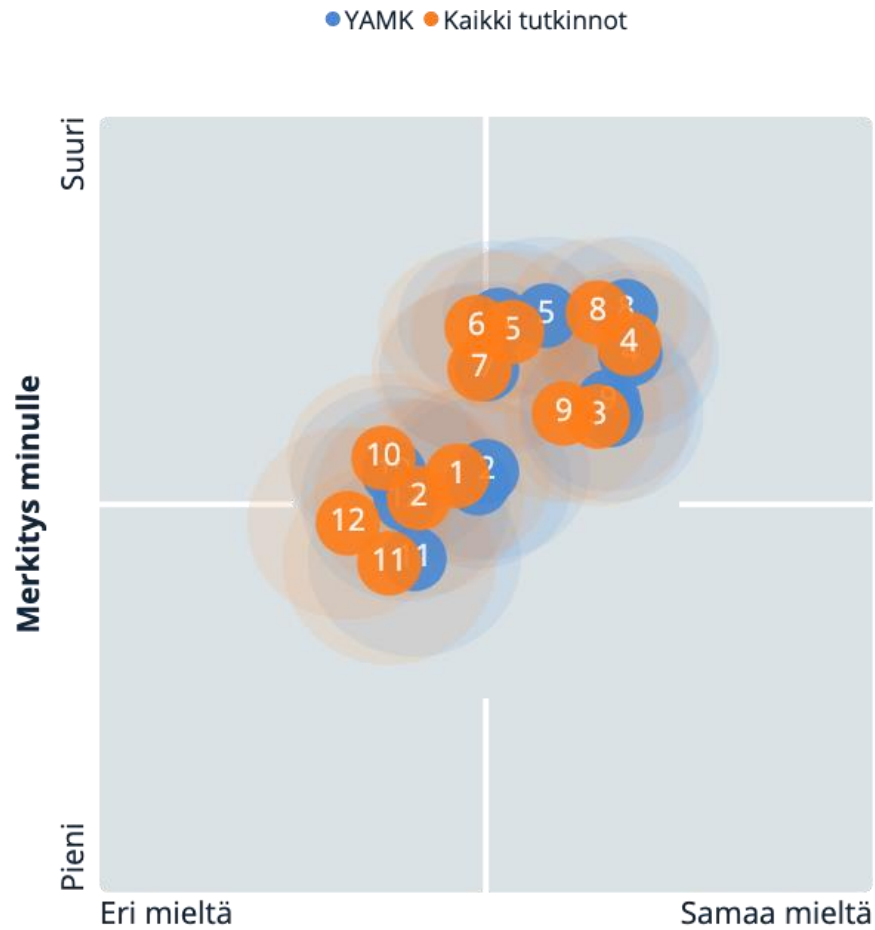
- Millaista ammatillista osaamista koulutus ja työssäolo ovat sinulle kerryttäneet, ja miten kuvailisit niiden vaikutusta urapolkuusi?
- Avovastauksia tuli runsaasti ja laadullinen analyysi on vielä kesken. Tuloksia hyödynnetään Kemusote –hankkeessa kehitettävään työuran rakentamisen ja osaamisen hallinnan malliin vuoden 2022 aikana.
- Tulosten perusteella sosiaalityön koulutuksella on ollut sosionomi (yamk) -tutkintoa suurempi merkitys vastaajien urapolkuun.
- Sosiaalityön koulutus antaa muodollisen pätevyyden, mikä mahdollistaa erilaisiin työtehtäviin hakeutumisen.
- Sosiaalityön erikoistumiskoulutusta pidettiin uran kannalta merkittävänä
- Sosionomin ylempi tutkinto on väylä siirtyä pois varhaiskasvatuksesta muiden asiakasryhmien kanssa työskentelyyn.

Praktinen vapaus sosiaalialan työssä

1. Sosiaalialan työtä ohjaava lainsäädäntö on vaikeuttanut yhteistyön tekemistä muiden alojen kanssa. (N=456)
2. Sosiaalialan henkilöstön pätevyysvaatimukset ovat rajoittaneet työn organisointia työpaikoissani. (N=447)
3. Sosiaalialan työtehtävät ovat mahdollistaneet työurallani myös muun alan osaamisen hyödyntämisen. (N=444)
4. Sosiaalialan työkäytännöt ovat mahdollistaneet oman luovuuden ja persoonan käytön työtehtävissäni. (N=440)
5. Moraalisesti oikean toimintatavan mukainen työskentely on aina mahdollistunut työtehtävissäni. (N=433)
6. Oikeudenmukaisuus asiakkaiden palvelutarpeisiin vastaamisessa on aina toteutunut työtehtävissäni. (N=432)
7. Työhöni liittyvän henkilökohtaisen vastuun määrä on perustunut tehtävänimikkeisiin ja palkkaukseen. (N=427)
8. Työtehtävissäni tekemäni päätökset olen voinut perustaa sosiaalialan arvoihin ja ammattietiikkaan. (N=421)
9. Sosiaalialan ammatti-identiteettiini ovat vaikuttaneet erilaiset työmenetelmiin liittyvät koulutukset. (N=421)
10. Sosiaalialan asiakastyössä työroolien laajentuminen verkostotyöhön on vaikeuttanut työni hallintaa. (N=410)
11. Sosiaalialan työssäni olen pyrkinyt yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen myös sosiaalisen median keinoin. (N=406)
12. Sosiaalialan työssäni olen voinut vaikuttaa sosiaalisesti ja eettisesti kestäviin julkisiin hankintoihin. (N=404)

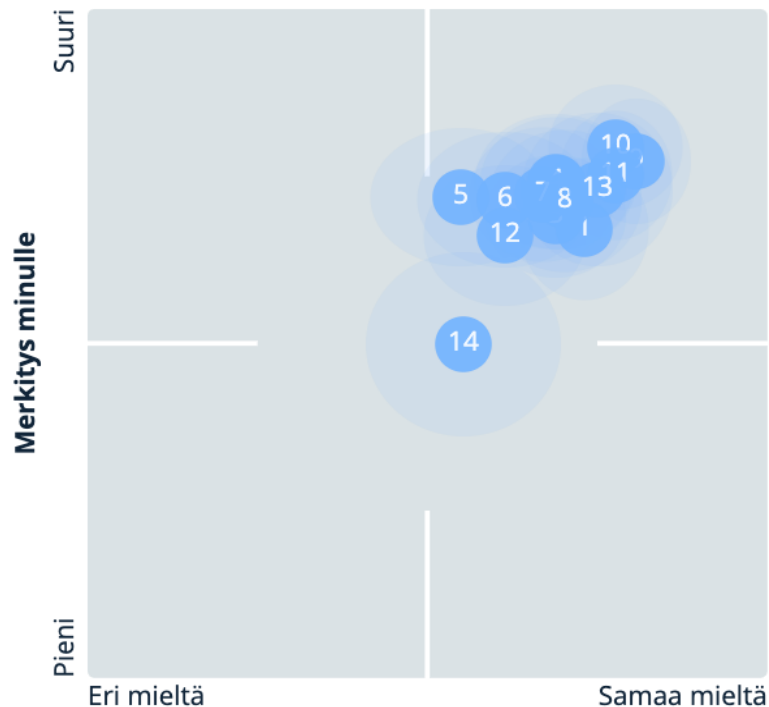
Tutkintojen ja työkokemuksen vertailua

Muutoskyvykkyyden tutkiminen

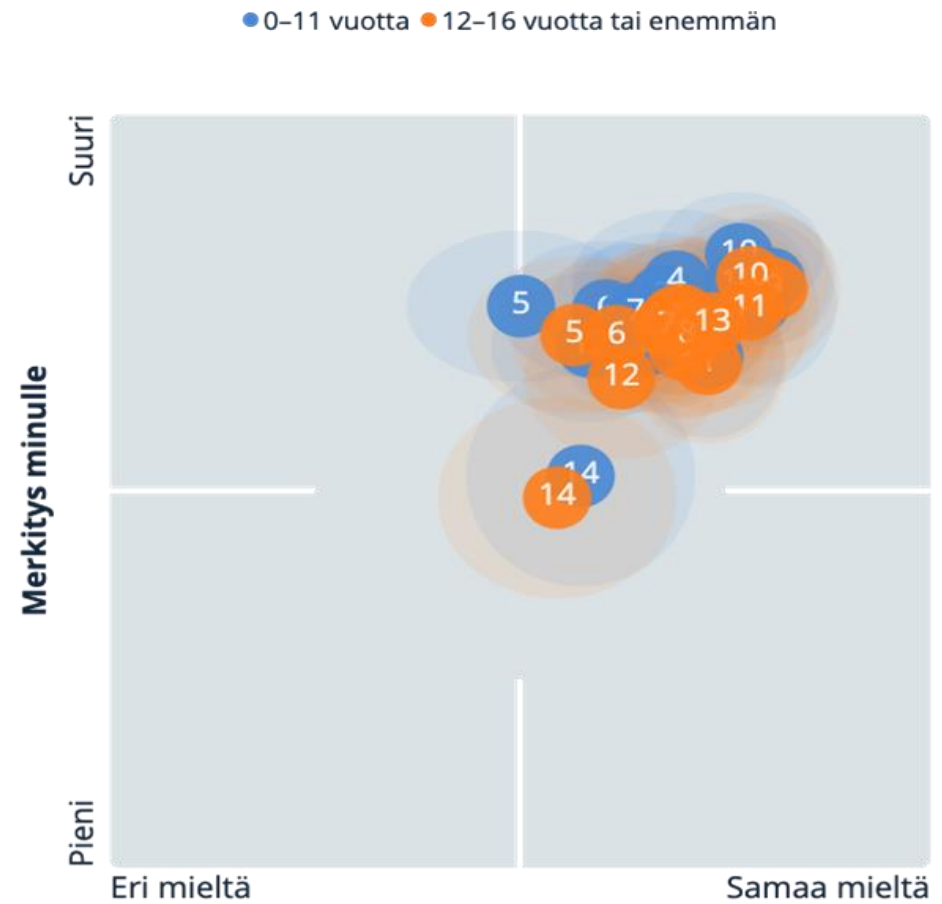
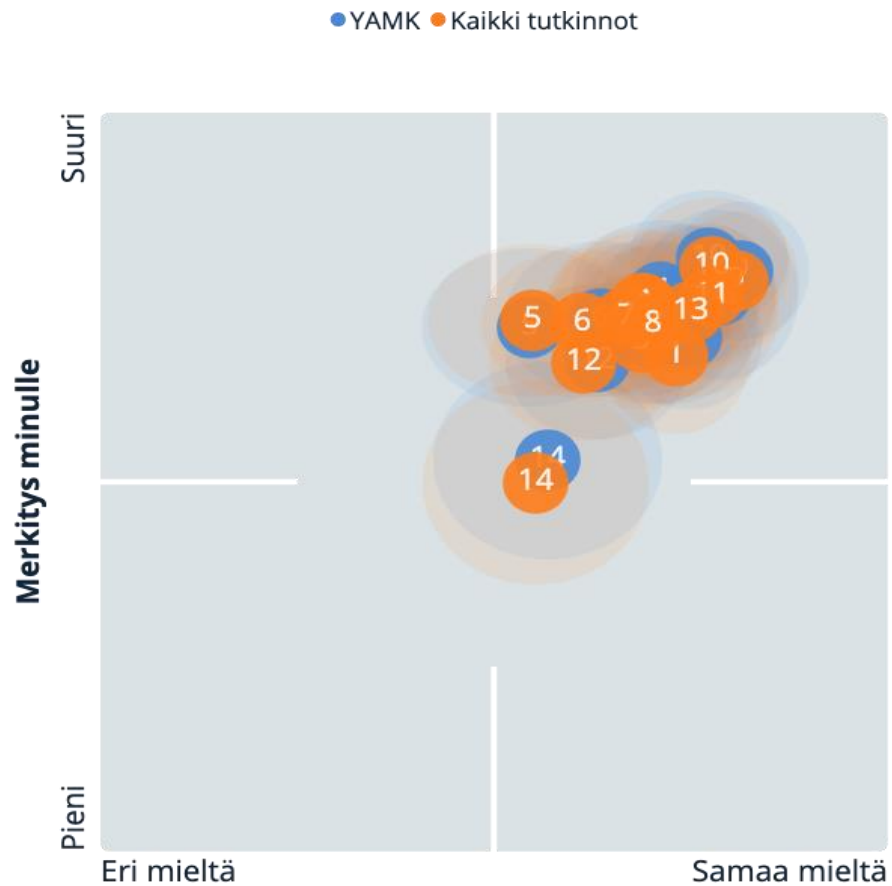
- Henkilökohtaisen Resilienssi profiilin (Resilience Alliance) osa-alueet:
 - Positiivinen: Maailma (kuinka positiivisena kokee yhteiskunnan ja sosiaalialan)
 - Positiivinen: Minä (kuinka positiivisena kokee oman työn)
 - Keskittynyt: (kyky priorisoida työaika ja energia tärkeiden asioiden tekemiseen)
 - Joustava: Ajattelu (kykyä asioiden tarkasteluun eri näkökohdista ja luovien ratkaisujen etsiminen)
 - Joustava: Sosiaalinen (kyky hyödyntää muiden resursseja ja vastavuoroisuus)
 - Järjestelmällinen: (kyky jäsentää kaaosta ja jäsentää tietoa sekä siirtyä ajattelusta toimintaan)
 - Proaktiivinen: (päättäväisyys toiminnassa epävarmuudenkin keskellä ja halukkuus ottaa riskejä)

Muutoskyvykkyys

1. Meneillään oleva pandemia tulee kehittämään ja lisäämään etäpalveluja sosiaalihuollon asiakasryhmille. (N=379)
2. Sosiaalialan työssä on paljon erilaisia mahdollisuuksia yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemiseksi. (N=394)
3. Kohtaamani kriittinen palaute työssä ei lannista minua, vaan mahdollistaa oman toimintani arvioinnin. (N=390)
4. Voin vaikuttaa parhaiten omaan työhyvinvointiini ja tulevaisuuteeni työuraani koskevilla valinnoilla. (N=392)
5. Kiireestäkin huolimatta pystyn keskittymään työssäni kunkin tilanteen vaatimalla tavalla. (N=392)
6. Suunnittelen ajankäyttöäni etukäteen työssäni ja pysyn yleensä asettamissani aikatauluissa. (N=391)
7. Työssä havaitsemiini ongelmiin kehitän luovia ratkaisuja yhteistyössä muiden kanssa. (N=391)
8. Pohdin usein, miten sosiaalialan työkäytännöistä saataisiin joustavampia ja vaikuttavampia. (N=391)
9. Haluan auttaa ja tukea työyhteisöni jäseniä heidän työssään kokemissa ongelmissa. (N=389)
10. Verkostossani on ihmisiä, joiden apuun voin luottaa ja turvautua, jos minulla on ongelmia.
11. Pyrin jäsentämään työssäni kohtaamia ennalta arvaamattomia tilanteita tai kaaosta jälkeensä. (N=389)
12. Hyödynnän työssäni tutkimustietoa sekä työn arviointiin liittyviä erilaisia digitaalisia työvälineitä. (N=399)
13. Olen valmis suuriinkin muutoksiin työurallani, jos työolosuhteet tai elämäntilanne sitä edellyttävät. (N=389)
14. Uskon, että työuralla löytyy uusia mahdollisuuksia yhdistämällä palkkatyötä ja yrittäjyyttä. (N=389)

Muutoskyvykkyiden vertailua

Sosiaalialan ammatinharjoittaminen

- Sosiaalihuollon ammatinharjoittamisesta on säädetty laissa sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015) - sosiaaliala ammatinharjoittaminen on nuorta
- Yrittäjyys on luvanvaraista - Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa:
- sosiaalityöntekijän ammattia henkilölle, joka on suorittanut Suomessa ylemmän korkeakoulututkinnon, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu pääaineopinnot tai pääainetta vastaavat yliopistolliset opinnot sosiaalityössä.
- Sosionomin, geronomin tai kuntoutuksen ohjaajan ammattia henkilölle, joka on suorittanut Suomessa sosiaalialalle soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon.
- Aluehallintovirasto (AVI) ohjaa ja valvoo sosiaalihuollon ammattihenkilöiden ammattitoimintaa toimialueellaan.
- Talentian 26 000 jäsenestä yrittäjästatuksella työskentelee vain 82 henkilöä.
- Sosiaalihuollon palveluja tuottavista yrityksistä Suomessa (> 3000), joista kolmasosa on yritysmuodoltaan toiminimi tai ammatinharjoittaja -yrityksiä

Asiantuntija-yrittäjyyden edistäminen

- Sosiaalialan asiantuntijoista suurin osa työskentelee työsuhteessa.
- Sivutoiminen yrittäjyys sosiaalialan asiantuntijoilla liittyy yleensä täydennyskoulutuksen avulla hankittuun osaamiseen, kuten esim. terapiatyö, työnohjaus ja koulutus. Nämä eivät ole sosiaalialan yrittäjyyttä.
- Sosiaalialan työ mahdollistaa osaamisen ja luovuuden hyödyntämisen, jolloin alalla on hyvät edellytykset asiantuntija-yrittäjyydelle.
- Moraalinen vapauden näkökulmasta oikea toimintatapa ei aina toteudu sosiaalialan työssä. Moraaliset toimintavaihtoehdot koetaan yrittäjänä toimiessa erittäin merkityksellisiksi (Vento 2018).
- Sosiaalisen vapauden näkökulmasta työmenetelmien hallinnalla on vaikutusta ammatti-identiteettiin ja työhön liittyviin rooleihin. Tällä on merkitystä myös yrittäjänä toimimisessa.

Asiantuntija-yrittäjyyden edistäminen

- Sosiaalialan asiantuntijat ovat varsin muutoskyvykkäitä. He näkevät muutoksissa mahdollisuuksia.
- Kyky keskittyä työssä kiireestäkin huolimatta ja ajankäytön suunnittelu ovat yrittäjänä toimiessa tärkeitä kykyjä.
- Joustava ajattelun avulla kyetään kehittämään työhön ratkaisuja ja työkäytänteisiin vaikuttavuutta.
- Joustava sosiaalisuus ilmenee avun ja tuen antamisena työyhteisössä ja avun saamisena omasta verkostosta. - kykenisivät yhteistyöhön ja verkostoitumaan erinomaisesti.
- Tutkimustiedon ja digitaalisten välineiden hyödyntäminen ei ole yhtä vahvaa, kuin muu järjestelmällisyys.
- Proaktiivisuus kohdistuu elämäntilanteen ja työuran yhteensovittamiseen.
- Yrittäjyyden ja palkkatyön yhdistämiseen tulevaisuudessa ei uskota kovin vahvasti.

Esityksen kirjallisuus

- Berlin, I. (2001) Vapaus, ihmisyyys ja historia. Valikoima esseitä. Gaudeamus, Helsinki.
- Hegel, G. W. F. (1994) Oikeusfilosofia. Oikeusfilosofian pääpiirteet eli luonnon oikeuden ja valtiotieteen perusteet. Kustannus Pohjoinen, Oulu.
- Sen, A. (2002) Rationality and Freedom. Harvard University Press, Cambridge, MA, USA.
- Vento, S. (2018) Yrittäjän vapaus hoivapalveluissa. Tutkimus hoivayrittäjien praktisesta vapaudesta. Jyväskylä Studies in Education, psychology and Social Research 620.

Yhteystiedot:
Soili Vento
p. 040 7007379
soili.vento@laurea.fi